

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ 4:50 fil.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
 $\frac{1}{2}$ an 12 cor. $\frac{1}{4}$ an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Revizuirea bullei Christifideles.

Din izvor sigur, și astfel din loc competent, primim știrea deplin întemeiată, cumcă Sfântul Scaun apostolic, adecă S. Sa Papa dela Roma, și-a dat în principiu învoirea la revizuirea parțială a bullei Christifideles în sens favorabil Românilor, adecă în sensul, ca unele din parohiile dismembrate, rupte dela noi și adnaxate diecesei de Hajdudorogh, să fie reîncopciate Bisericii noastre unite românești.

Suntem în măsură de a putea garanta cu toată tăria cuvântului autenticitatea și temeinicia acestei știri, menite a înălța inimile tuturor și cu deosebire ale fraților, cari cu atât dor așteaptă răsăritul zilei de mâne.

Azi se împlinește anul, de când în mânia informațiilor esacte și a protestelor noastre deplin întemeiate s'a dat bulla citată. Noi speram, că după informațiile date de episcopii noștri și după imosantul congres al Românilor gr. cat., ținut la Alba-Iulia în 29 Maiu 1912, va fi delăturat pericolul, ce ne amenința Biserica și prin ea limba și naționalitatea română, dară ne-am înșelat în speranțele noastre. Chiar de aceea cu atât ni-a fost mai mare amărăciunea produsă în suflete și cu atât au fost mai furtunoase valorile de nemulțămire și de revoltă sufletească provocate în toate părțile poporului românesc prin bulla Christifideles.

Episcopatul nostru conștiu de chemarea sa, în Septemvrie 1912, din incidentul congresului euharistic, a prezentat Excelenței Sale Nuntului Apostolic din Viena un memoriu, în care a descoperit clar și sincer vătămarile, ce ni s'au cauzat, și a cerut să se amâne executarea bullei până după limpezirea chestiunilor nelămurite

și delăturarea dificultăților neprevăzute în bullă. Memoriul episcopilor noștri însă nu a putut împedeca emanarea decretului de execuțiune din 17 Noemvrie 1912,

Publicarea acestui decret a renoit durerea și a potențat nemulțămirea. Cler și popor de o potrivă au protestat în contra îngremierii parohiilor românești la Hajdudorogh.

Românii în noua dieceză nu au privit o instituțiune, chemată a-le mântui sufletele, ci o instituțiune de maghiarizare. În convingerea, că conducătorii episcopiei de Hajdudorogh urmăresc stângerea limbii și a naționalității române în parohiile dismembrate din corpul Provinciei metropolitane de Alba-Iulia, ne-a întărit în curând: înlocuirea limbii administrative române cu cea maghiară, precum și ordinul de eliminare a limbii românești din școlile susținute de Români, ca astfel să poată fi eliminată limba română dela cateheză și dela predică. Toți aceia, cari au apărat drepturile limbii românești au fost expuși la persecuțiuni.

Dacă ei comit atari fapte înainte de a le fi dieceza organizată, ne putem ușor închipui: ce vor fi capabili a face mai târziu! Deci oroarea Românilor față de Hajdudorogh este deplin justificată.

Măhnirea și nemulțămirea totdeauna sunt răi sfătuitori, mai adugând și amăgirile venite dela contrari, trebuie să mulțămim în special Providenței divine, că credincioșii noștri nu și-au pierdut echilibrul sufletesc și au rămas constanți în credință, și nestrămutați în alipirea de s. noastră Biserică unită cu Roma.

În mijlocul amărăciunilor o rază de speranță ne-a deschis acel pasaj al decretului de execuțiune, în care

se zicea: „că de s'ar întâmpla să se nască pe venitor vre-o dificultate, referitor la circumscrierea marginilor noiei dieceze, starea și alte de acestea, s. Scaun sfātuindu-se cu Regele apostolic, va prevedea în Domnul în mod potrivit, după dreptul și datorința Sa“.

Prima aniversare a bullei Christifideles, ce ne-a cauzat atât durere și întristare, este începutul întoarcerii spre bine a cauzei noastre bisericești, ne cade bine și ne mângăie știrea, că ceea ce s'a prevăzut în pasajul citat, e pe cale a se realiza.

Revizuirea bullei dovedește, că cercurile hotărâtoare s'au convins, cumcă Românilor li s'a făcut nedreptate prin smulgerea celor 83 parohii din corpul Provinciei noastre metropolitane. Protestele și strigătele noastre de durere au aflat resunet în blânda inimă a Sfintei Sale Papa Piu X. El, urmând exemplul glorioșilor săi antecesorii, de nou dă atențiunea cuvenită Bisericii românești, care are misiunea importantă de a lega Orientul cu Occidentul în unirea credinții și a iubirii. Ne place a spera, că factorii competenți vor fi informat bine pe Sfintia Sa despre adevărata stare a raporturilor bisericești și naționale dela noi, și Sfintia Sa în deplină cunoștință de cauză va reda zecilor de mii de români gr. cat. mângăierea sufletească și bucuria de a se reîntoarce cât mai curând în sinul Bisericii române unite.

Gravaminele și justele noastre dorințe sunt cunoscute Sfântului Scaun și ne place a crede, că la revizuirea bullei Christifideles graeci se va ținea seamă de ele. Așteptăm deci, ca din acest prilej să se țină seamă de toate acele drepturi și privilegii, pe cari ni le asigură bulla „Ecclesiam Christi“, ca unei biserici

autonome și acei credincioși ai noștri, cari vor ca să-și deprindă actele credinței în Biserica noastră, să li-se dea aceasta posibilitate, fără nici o contrazicere. Acestea ne compete și trebuie să ni-se recunoască, ca astfel toți credincioșii noștri să-și redobândească mult dorita pace și liniștea sufletească. O atare reviziune va înrădăcina tot mai adânc în sufletul poporului român convingerea, că Roma, care prin Sf. Unire ne-a renăscut și chemat la nouă viață, precum în trecut așa în prezent, este adevărata noastră mamă, este cea mai credincioasă și cea mai puternică protectoară a drepturilor noastre.

Nutriți de aceasta speranță, mulțumim factorilor, cari au solicitat reviziunea bullei, și cu încredere în Dumnezeu și în dreptatea cauzei noastre așteptăm cu inima liniștită înfăptuirea ei.

Justh despre Ardeleni. Cu ocaziunea grandioaselor festivități aranjate în onoarea eroului zilei Désy István, a zis Justh șeful independiștilor următoarele: „Lacrămi de bucuria îmi năpădesc în ochi când mă gândesc că azi ce minunat s'a repetit istoria. De câte ori Ungaria a avut lipsă de un braț puternic, de un suflet mare a venit maghiarii ardeleni într'ajutor. Acum încă un maghiar ardelean a fost care a frânt gâtul unui guvern zămizlit în stricăciune și susținut de baionete.“

FOIȚA.

Câteva păreri.

(Continuare și fine).

2. Caragiale se plânge în „Două note“¹⁾ de editorii și criticii, cari au „ciuntit“ și „pocit“ opera lui Eminescu; și a avut cuvânt să se plângă, căci „cine nu știe că scriitorii noștri sunt masacrați și jupuiți din ignoranța unor publicații de ocazie, sau editori lipsiți de scrupule?“²⁾ Din cazul lui Eminescu, autorul celor „Două note“ deduce o regulă de însămnătate capitală atât pentru editori cât și pentru critici. „Editorii sunt liberi să tragă câte exemplare vor, să le vândă cum și cât le place, să profite de munca și de pe urma sârmanului pierdut cât pot, sunt liberi; să rămână negustorul cinstit și câștig bun să-i dea Dumnezeu; dar să stea la taraba lui și să nu se amestece a pocit opera artistului. Criticii... sunt liberi să judece după cum îi taie capul aceea operă, să desbată, să analizeze, să explice, să comenteze, să interpreteze și câte toate...“

¹⁾ Momente, Schițe, Amintiri. (București, Minerva 1908) 292—298.

²⁾ Lumina literară, An. I, No. 4—5 (12 Aprilie 1913) p. 8, col. 3. Apare la București.

Parcă vedem cum se vor fâli cu aceste pene nemeșii noștri și ce osanale vor cânta din toate turnurile de veghe fițiucele ungurești din Ardeal pe tema aceasta. Ca să nu le fie bucuria prea mare le atragem de cu vreme atențiunea, că dacă Désy e maghiar ardelean, să nu uite, că și panamistul Lukács e tot de aici.

Procedeu nedemn Ziarul „Românul“ publică în Nr. 112 o telegramă datată din Blaj în care e vorba de *blăstămata* bullă Christifideles și de *fărădelegea* ce a săvârșit-o papa față de noi românii. Această apostrofă și-o permite Românul chiar atunci când Sf. Sa Papa ar fi aplicat să repareze greșala ce s'a făcut desigur optima fide. Accentuez, și-o permite „Românul“ căci telegrama, — o știm din izvor absolut competent, — n'a fost concipiata în tonul acesta necuviincios, ci a constatat simplaminte un fapt. Bănuim că e la mijloc iarăși vre-o perfidie bizantină, care mai dăinuște în anumite cercuri și la unii oameni. Nu e permis, ca simțămintele individuale de ură, ce le simte cineva față de Roma, să le prezinte publicului mare ca izvorite din Blaj. Aceasta e o purcedere ce nu se poate califica indeajuns.

Dr. Al. Nicolescu

A căzut guvernul.

Guvernul Lukács s'a răsturnat. Adecă a fost izgonit în toată forma din locul acela, unde l'a cocoțat minciuna și ticăloșia proprie. E până acuma unic cazul ca un guvern să fie răsturnat prin o sentință judecătorească. Existența guvernelor atârână dela două împrejurări, dela încrederea majorității parlamentare, și dela voința monarhului. Și totuș guvernul lui Lukács a trebuit să meargă în urma unei simple sentințe judecătorești.

Insă a ciunti cu conștiința limpede și cu sânge rece o operă de artă?“...1) Prin urmare editorii și criticii sunt datori a reda textul original așa cum este. Bună regulă pentru orice operă de artă — scrierile imorale nu-s opere de artă —, dar ea are o netăgăduită valoare și pentru *culegătorul de documente istorice*. Acesta n'are de loc dreptul de a „ciunti“ și „poci“ documentele istorice, dar e dator să fie un culegător cinstit și să redea documentul așa cum este. Regula e atât de evidentă, că nici n'are nevoie de dovadă, și cu toate acestea, câți o uită din prea mare grabă în culegerea documentelor, câți o calcă sub picioare „cu conștiința limpede și cu sânge rece!“

Cazul, despre care vorbesc, se va referi, fără îndoială, la clasa acelor culegători de documente, cari uită regula formulată mai sus din prea mare grabă în culegere. Vorbesc despre d. N. Iorga și culegerea documentelor privitoare la istoria catolicismului în Moldova, documente ce se găsesc în arhiva episcopiei catolice de Iași.

Las la o parte faptul că dl Iorga schimbă „după cum îl taie capul“ punctuația documentelor; zic numai în treacăt, că așa ceva nu pot admite; mai întâiu din motivul că culegerea documentelor e o *copiere* și nu o *schimbare*, și al doilea, din motivul că schimbarea punctuației poate schimba

1) Caragiale, op. cit. p. 294—296.

Am amintit că deputatul Désy Zoltán a zis într'o adunare publică despre ministrul prezident Lukács, că e cel mai mare panamist al Europei, și aceasta o va și dovedi dacă i-să va da ocaziune. A zice deci unui șef de guvern și primului om în stat, că e cel mai mare hoț, e o așa de mare vătămare, care nu putea fi desconsiderată. Lukács a intentat astfel proces de calumnie lui Désy, care s'a pertractat înaintea tribunalului din Budapesta. Aci Désy și-a susținut acuza și a zis că voește să dovedească. La acuzat pe Lukács, că și-a vândut casa din Zlatna erariului, pe când era ministru de finanțe cu o sumă esagerată. La vânzarea aceasta s'a folosit de intermedierea unei bănci din Alba-Iulia, care a efectuit aceasta afacere prin deputatul jidan Majer Ödön. A luat dela diferite bănci mari din Budapesta la încheierea contractelor lor cu statul bani pentru scopul de partid și altele. În special i-s'a plătit din partea băncii Magyar Bank 4 milioane 800,000 cor. spre scopuri cari nu să știu. Și alte multe malversațiuni cu banul public, cari toate s'au făcut cu învoirea sau la porunca ministrului prezident. Prin urmare, zice Désy, cu drept cuvânt este Lukács a se considera cel mai mare panamist al Europei.

La prima pertractare județul n'a admis dovedirea acestor din urmă și s'a restrâns curat numai la afacerea vânzării caselor din Zlatna. Désy s'a obținut atunci dela apărare și a fost osândit la o lună temniță și 400 Cor. amendă. În urma recursului dat însă tabla regească a îndrumat tribunalul ca să admită dovedirea lui Désy. Procesul s'a pertractat astfel din nou în săptămâna trecută, cu care ocaziune Désy și-a dovedit toate acuzele sale.

Sentința s'a publicat Marți și Désy a fost achitat.

foarte ușor și senzual. — Știți ce a pățit un actor spaniol prin schimbarea unei virgule? În fața unui cadavru el trebuia să exclame: „Sennor, muerto está, tarde llegamos!“ dar, în locul acestor cuvinte atât de sărbătorești, publicul auzi ridicula apostrofă: „Sennor muerto, esta tarde llegamos!“ Iată ce face schimbarea unei virgule! — Nu vorbesc despre faptul că dl Iorga schimbă literile, punând litere mici, unde în document avem litere mari și vice-versa. Trec cu vederea că dl Iorga îndreaptă câte odată greșelile de limbă, cari sunt numeroase în documente; unde — spre pildă — în document avem „Danuvius“, dl Iorga transcrie „Danubius“.

Mă opresc numai la două greșeli mari, pe cari nu le pot ierta unui culegător de documente: *transcrierea care nu coresponde originalului și ciuntirea documentelor*. Să dovedim afirmarea.

Cartea dlui Iorga e intitulată „Studii și documente cu privire la istoria Românilor. I. Socotelile Bistriței (Ardeal). II. Acte relative la istoria cultului catolic în principate“ (București, Socec. 1901). Pe noi ne privește secțiunea a treia: „Documente scoase din arhiva Bisericii catolice din Iași și privitoare la istoria catolicismului în Moldova“.

În arhiva, de care e vorba, se află traducerea latină a firmanului dat de Sultân în Sept. 1714, pentru libertatea cultului catolic în Moldova și protecția lui de către Voevodul țării. Dl Iorga o transcrie cu

Procesul senzațional a fost așadar nimicitor pentru guvern și partida lui. Indată după publicarea sentinței a fost convocat deci consiliul de miniștri, unde s'a hotărât demisiunea guvernului. Partidele opoziționale și țara iubilează. În fața acestor lucruri scârboase, cari au compromis un sistem întreg de guvernare n'avem motive de a ne întrista.

Fals și perfid, cum a fost guvernul actual în toată viața sa, ne-a tratat pe noi românii cu promisiuni, cu afidări, ca în schimb să ne zăpăcească. Ne-a incuiat școlile una după alta, și ne-a înființat episcopia de Hajdudorog. Dar nici motive nu avem, ca să ne bucurăm de învingerea opoziției, căci pentru noi acești domni sunt tot așa de primejdioși. Noi așteptăm ca timpul și evenimentele să convingă Coroana, că aici trebuie o radicală schimbare de guvernament, și să-și aducă aminte, că acești domni, cari azi iubilează lângă stârvul guvernului, când au fost ei detentorii puterii de stat, tot așa de rușinos au părăsit puterea, ca și cei de acum... Oameni noi trebuie să vie la suprafață și un nou sistem de guvernare trebuie inaugurat.

Ce-i cu „Sfânta Unire?”

— De un preot dela sate. —

Întrebarea aceasta de doi ani încoace mereu își așteaptă răspunsul. Iar răspunsul întârzie mereu, — Dzeu sfântul știe pe unde. Noi bieții preoți dela sate firește ne punem întrebarea aceasta mereu, — pentru că numai noi știm cât e de grea lupta în oastea lui Hristos, cât de spinos e drumul, care-l străbatem, — și cât de bine ne-ar prinde puternicele arme, cari ni le-ar putea pune la dispoziție societatea proiectată acum doi ani

la Orade. Și ne înfiorăm parcă numai aducându-ne aminte că... poate a fost totul un vis — care nu se va realiza niciodată. Poate a fost totul numai o schinteie, care n'a prins, ci s'a pierdut și ea cum se pierd miile de schinteie cari pier după viață de câteva clipe, pentru că n'au ce s'apindă. Să spunem drept: ar fi prea amară desiluzia... Și încă cu atât ar fi mai amară, cu cât idea n'a pornit din ceva însuflețire juvenilă, trecătoare, cum se întâmplă de multe ori cu tinerii preoți dela sate, cari în primii ani ai activității vrem să schimbăm dintr'odată fața lumii, pentru ca cu atât mai amară să ne fie în urmă desiluzia. Nu, ci în fruntea mișcării s'au pus oameni serioși, experți, oameni cu greutate în viața noastră bisericească, cari tocmai prin faptul că s'au pus în fruntea mișcării au dovedit, că înființarea unei societăți literare-bisericești e o necesitate de prima ordine. Și au dovedit-o aceasta indeajuns grelele împrejurări prin cari a trecut sf. noastră biserică de doi ani încoace, cari nu se vor schimba încă multă vreme, dacă nu vom pune și noi umărul.

De atunci s'a înființat episcopia gr. catolică maghiară, cu urmări atât de dezastruoasă pentru biserică noastră. Și a trebuit să ne crepe obrazul de rușine, când citeam câte-un entrefileu prin foile ungurești, care spunea cu multă emfază, că afacerile acestei episcopii în Săcuime merg foarte neted. Da, Săcuimea am pierdut-o nu din răutatea dușmanului — ci din propria noastră slăbiciune.

De atunci s'au îndreptat contra bisericii noastre o mulțime de atacuri, cari s'au strecurat în popor prin mulțimea foilor naționale-poporale, cari toate prilejurile le folosesc ca să accentueze: că biserică catolică e o primejdie națională pentru Români.

În popor se strecoară idei revoluțio-

nare, prin foi și broșuri, se propagă baptilmul chiar și în locuri unde avem preoți cei mai zeloși, se propagă cu cuvântul și prin scrieri. — Și tot mai des auzi din gura poporului cuvinte de batjocură la adresa preoților, a bisericii, a sfințelor slujbe, a sfințelor taine etc. Și pe zi ce merge tot mai puțini sunt cari își fac spovedenia anuală, atât între inteligenți cât și în poporul de rând.

Nu arare ori apoi auzi chiar și contra misiunilor populare, pornite cu atâta zel și însuflețire de câțiva ani încoace, cuvinte de batjocură la adresa preoților, cari ar fi introdus misiunile cu scop de ași face isvoare de venit, prin maslele ce se fac acolo — și prin canoanele ce s'ar da la mărturisirea penitențelor. — O și câte altele mai sunt!

Și contra tuturor acestora noi ce spunem? Activitatea de păstori sufletești? E aceasta oare îndestulitoare când greutățile sunt atât de mari și vin din atâtea părți? Și apoi oare, activitatea de păstori sufletești poate-se deprinde după toate regulile, dacă nu are ajutor din afară? De ce atunci sunt avizați la ajutor din afară preoții rom. catolici, cari sunt în stare materială neasămănat mai bună ca noi? S'a îmbunătățit soarta preoțimeii, dar nici decât în așa măsură, încât pe baza acestei îmbunătățiri să aștepti dela dâșii minuni — iar celelalte toate să le lași dorului. Luptă și acum preoții cu năcazurile, au ei și acum greutate materiale cu mult mai mari decât își pot închipui aceia cari îi judecă numai dela masa de scris!

Toate, toate aceste, militează pentru înfăptuirea măreței idei de acu-s doi ani: să se înființeze societatea „Sf. Unire”. Să se înființeze așa cum s'a contemplat: o societate care se ajute pressa bisericească, să

trei greșeli: *remiserunt* în loc de *miserunt*, *velint* în loc de *vellent*, *te* în loc de *et*). Aceasta din urmă va fi o greșală de tipar, dar la „errāt” nu se menționează.

În Septembrie 1741, Sultanul dă un alt firman pentru libertatea cultului catolic în Moldova, firman ce se conservă în arhiva episcopiei catolice de Iași în traducere italiană. Sultanul, vorbind despre libertatea de cult a acelor creștini din Moldova, cari sunt supuși Papii, se referă la un act anterior, păstrat în „cancelaria sa imperială”. Iată textul documentului: „si fece ricorso alle sacre Capitulazioni custodite nella mia Cancelleria Imperiale”. Dl Iorga transcrie: „si fece ricorso alle sacre capitulazioni custodite nella sua cancelleria pontificale”¹⁾. Cred că e mare deosebire între cancelaria din Roma a Papii și cancelaria Sultanului din Constantinopol! Tot acolo transcrie: „secondo l'uso consacrato”, pe când în documente e: „secondo l'uso consueto”.

Relațiunea din 1741 a episcopului Inziarski, despre starea eparhiei catolice de Bacău, d. Iorga o transcrie cu următoarele greșeli: „et aliquot” în loc de „ex quibus”

¹⁾ N. Iorga, op. cit. p. 91—92. XIX. Nu pot cita numărul saltarelor din arhiva episcopiei de Iași, căci arhiva nu e încă stabil orânduită.

²⁾ Idem, op. cit. p. 100. XXXVIII. În copierea acestui document de dl Iorga am putut număra 14 schimbări de interpunctie.

(în document e scris lămurit), „habere” în loc de „alere”, „in visitatione episcopali” în loc de „in visitatione generali”¹⁾.)

La 1746 Ioan-Vodă Mavrocordat dă un pas părintelui franciscan Vasile Frenk, misionar și profesor de limba latină în Iași, care voia să meargă în „provinciile vecine și 'n regatul Ungariei” spre a aduna pomană pentru clădirea bisericii din Iași. În originalul scris cu multă ngrijire avem: „Nos Io: Ioannes Mauro Cordato”; d. Iorga transcrie: „Nos Ioannes Mauro Cordatus”; după d. Iorga, părintele Frenk avea de gând „să plece 'n provincii nefârșite și 'n regatul Ungariei” adică 'n „lumea 'ntreagă și 'n regatul Ungariei”; căci transcrie: „in finitas” provincias regnumque Hungariae excurrere”. În nedumerirea mea, alerg la original; când colo ce vād? În original e scris: „in finimitas Provincias Regnumque Hungariae excurrere”²⁾.)

Un prefect al misiunii catolice din Moldova, cerând voe dela Vodă să clădească la Iași o biserică de piatră în locul celei de lemn, scrie între altele: „E se questa chiesa si permettera farsi di pietra, benche ci sara piu dispendiosa, sara di maggior vantaggio, non solo a noi ma anche a Cittadini e di maggior sicurezza...”; d. Iorga transcrie:

¹⁾ Iorga, op. cit. p. 101—2 XXXIX.

²⁾ Idem ibidem p. 105. XLYI.

„E, se questa chiesa si permettera farsi di pietra, benche ci sara piu dispendiosa, sara di maggior sicurezza...” Așa dar ciuntește documentul, lăsând afară douăsprezece cuvinte.

Mă mărginesc la atâta, că de aș voi să transcriu toate inexactitățile d-lui Iorga în transcrierea acestor documente, că culegerea e o copie, iar copia trebuie să fie credincioasă.

La urmă două observări: 1. La „errata”, d. Iorga nu 'ndreaptă nici una din greșelile citate; așa dar, am avut dreptul să-le relevăm. 2. Scriind acestea n'am voit să lovesc în persoana nimănui: *Vivant auctores, pereant errores!*

Iași, 13 Maiu 1913. Dr. Ioan Ferent.

Cugetări.

Crucea este cea mai mare școală din lume. Nu este școală, care să aibă învățatei mai mulți, ca și școala crucii... De cum ne naștem și până murim umblăm la aceasta școală... Ea este mai veche de cât ori ce școală de pe pământ... Omul cel dintâiu încă a fost învățacelul acestei școli, și de atunci, nu s'a născut om, care să nu fi umblat în școala crucii.

edeie broşuri eftine populare, etc. etc. O societate, care nouă preoţilor direct să ne fie de ajutor în slujba cea grea a păstoririi sufletelor.

Infinitându-se această reuniune, — cu baze materiale solide — şi pressa bisericească va lua un avânt îmbucurător. — Să luăm de pildă „Unirea”. — Se va putea întâmpla oare, ca o foaie bisericească, ce apare sub patronagiul unei societăţi ce are în fruntea ei persoane atât de ilustre — să lupte cu atâtea greutate? Şi neluptând cu greutate, nu va fi oare în stare să îndestulească toate aşteptările? — Se va putea oare atunci — o, parcă ne creapă obrazul de ruşine că trebuie s'o spunem — că din dieceza Gherlei, bună oară, 2/3 parte a preoţilor să poarte „Alkotmány” — şi numai 1/3 parte „Unirea?”.

Articolul „Două măsuri” din Nrul 49 al „Unirei” a fost un strigăt suprem de desperare. Acest strigăt trebuie să pătrundă la urechile tuturor. Poate acest strigăt ne va face pe toţi să ne aducem aminte de frumoasele toaste şi de tot ce s'a hotărât acum doi ani la Oradea mare. Numai aşa se poate spera remediarea tuturor relelor. Şi până atunci, noi, bieţii preoţi dele sate ne întrebăm mereu: ce-i cu „Sfânta Unire?”.

Guincuenalele preoţeşti şi bienalişti.

Aşa se vede că în urma urmelor Dlu ministru al cultelor Dr. Iankovich, a înaintat dietei şi proiectul de lege pentru guincuenalele preoţilor. Că-ce îmbunătăţire aduce acest proiect preoţimei „bienaliste”, — o spune evident „Budapesti Hirlep” în nrul său din 27 maiu Nr. 124, în care să ocupă cu dispoziţiile proiectului. În înţelesul acestui proiect, preoţimea cu calificare inferioară, zisă şi preoţimea „bienalistă” nu numai că e desconsiderată şi batjocurată, — ci e cu totul lăsată afară din proiect. Temându-ne încă înainte de-o astfel de lovitură batjocoritoare, — am compus şi trimis memorande, ba am cerut permiterea ţinerii unui congres-preoţesc, însă toate acestea au rămas fără rezultatul dorit de noi. În urma atâtor zbuciumări tainice, — ne vedem puşi în faţa preamaşterului proiect, care ne şterge cu totul, — din şirul de slujitori intelectuali ai patriei, dându-ne cu totul dispreţului şi batjocorii.

Intrebăm, că prin aceasta totală desconsiderare şi batjocură, scăpat-am oare de datorinţele noastre faţă de biserică, stat şi societate? Scăpat-am oare de grija familială, instrucţiunea şi educaţiunea pruncilor noştri — care reclamă tot acelea jertfe, ca şi dela alţi intelectuali ai patriei? La tot cazul răspunsul va fi „că nu am scăpat”. Dacă răspunsul ne este şi trebuie să-ne fie acesta, şi dacă nu vom fi scutiţi de lovitură pregătită — vom fi martori îndureraţi ai tristelor urmări a acestor legi monstruoase.

Situaţia excepţional de critică în care ne aflăm ne îndeamnă a cere grabnic spriginul şi ajutorul I. P. S. S. Arhireilor noştri ca cu toată puterea şi auctoritatea — să intervină pentru noi la locurile competente, ca în proiectul pentru guincuenalele preoţilor, să fim şi noi la fel consideraţi, şi munca noastră pentru popor şi pentru patrie să fie la fel preţuită cu munca celorlalţi

preoţi ai patriei noastre. De aceasta păşire a bunilor noştri Arhirei e legată soartea noastră — care e soartea alor sute preoţi, care e soartea clerului, ba şi soartea Arhidiecezei noastre.

Un preot bienalist.

Correspondinţe.

Din Beiuş.

În ziua de 1. Iunie s'a commemorat moartea marelui Arhireu Mihail Pavel; fondatorul instituţiunilor culturale din oraşul nostru.

Celea două institute, liceul şi şcoala civilă de fete, în aceasta zi memorabilă au aranjat două festivităţi în memoria marelui Arhireu.

Festivitatea liceului s'a aranjat înainte de amiază. După părăstasul pentru Episcopul decedat s'a început festivitatea.

Festivitatea a avut un program variat. E de remarcat, cuvântul de deschidere a D-lui prof. Dr. Gh. Hetcou. Prin un entuziasm puternic şi prin o abundenţă de idei a scos în relief intelectualul sufletesc al marelui Arhireu. Plin de însufleţire a terminat cu cuvintele:

„Să dăm dovezi la lume, că 'n estea mâni mai curge un sânge de Roman”.

A plăcut mult duetul cântat de elevii R. Fersigan şi T. Golumba. Elevul A. Borlau prin declamarea Satirei III. de Eminescu a cucerit admiraţia publicului. Celealte puncte au fost obţinute cu succes de elevii liceului.

Publicul s'a depărtat mulţumit cu prestaţiunile elevilor dela liceul nostru.

* * *

După amiază la 6 ore s'a început festivitatea şcolii civile de fete.

La aceasta asistat un public şi mai numărös, decât la cea înainte de amiază. Corurile a fost executate cu o fineaţă delicată; au fost dirijate cu isteţime de eleva C. Bob.

E frumos progresul ce 'l fac elevele noastre la pian. Aşa eleva E. Suricescu a cântat la pian cu atâta dibăcie, că a fost aplaudată prelung de public.

Progresul acesta se datoreşte harnicilor profesoare, cari cresc fetele noastre într'un spirit românesc. La sfârşit s'a predat pieza nemţească „Albă ca zăpada”. A plăcut mult publicului. Păcat că nu avem pentru fetiţele noastre dela şcolile civile pieze originale româneşti. Aşa suntem nevoiţi să ascultăm pieze străine în traduceri slabe.

Această serbare a fost un gest naţional ce ne promite mult!

Un asistent.

Reviste.

Turburările militare în Franţa.

Cauzele turburărilor militare din Franţa, după cum spune un ziar francez, sunt: societăţile secrete. După cum a ieşit la iveală în urma cercetărilor făcute, soldaţii sunt membrii la sindicatele muncitorilor, unde

se face cea mai vehementă propagandă antimilitaristă. Multe documente aflate prin casarme, au dovedit, că soldaţii au stat în continuă legătură cu conducătorii sindicatelor. Iar oficerii sunt şi ei în număr mare membrii ai societăţilor secrete francmazonice. Nu e mirare deci, că o astfel de oştiră este total înveninată de învăţături antipatriotice. Sunt fructele spiritului liberal şi anarhist, care a domnit şi domneşte încă în Franţa.

Camera ungară a fost Miercuri teatrul unor scene de o rară brutalitate, cari ar putea ruşina şi pe Hotentoti, dacă ei ar avea o aşanumita... constituţie şi un aşanumit parlament.

Desnodământul neaşteptat al procesului Lukács-Désy a provocat în mod inevitabil şi căderea guvernului Lukács. Optimişti speră, că şi sistemul se va duce deodată cu el, dar bucuria aceasta e prematură.

Martţi, când s'a publicat sentinţa prin care Désy se declară nevinovat, şedinţa camerei decurgea în cursul ei liniştit, căci partidul muncii nu putea să-şi închipe o înfrângere. Sbârnăitul unui clopoţel dela telefon, făcu pe mulţi să se deştepte din dulcea „muncă” somnolentă. Prezidentul încheie discuţia repede, propune votarea şi ridică şedinţa. Ce se întâmplase? Deputaţii guvernamentali se priviau palizi, înţelegând, că procesul s'a sfârşit cu înfrângerea lui Lukács şi că acesta trebuie să se retragă. Lucrurile s'au desvoltat cu o repeziţiune uimitoare. În ceealaltă zi, când Lukács s'a prezintat, ca să notifice camerei retragerea guvernului, opoziţia încă a luat parte la şedinţa.

Când guvernul a intrat prin uşa ministerială, opoziţia a erupt în strigăte, la adresa ministrului Lukács, dintre cari cele mai gentile erau:

— Hoţule!

— Mişel!

— Tălhar! Panamist! Hoţ de sare etc.

Cum discuţiile nu se puteau urma decât cu greu, guvernul Lukács. îşi anunţă dimisia; la un semn alui Tisza apare apoi, din coridoarele tainuite, *garda camerei*, încunjurând blocul opoziţional, ce vocifera într'una, înzultând guvernul. Deputatul Hédervári Lehel strigă oficerului Geró Vilmos »pfui!” Atunci acesta trage sabia, se năpusteşte

asupra deputatului, isbindu-l la pământ cu câteva lovituri de sabie.

Scena a avut un efect penibil asupra Camerei ca și asupra întregii lumi civilizate.

Opoziția a părăsit ședința adânc infuriată, cu gândul să repare această injură fără precedent în analele parlamentarismului.

Lukács a plecat la Viena și prezentându-se Maj. Sale a demisionat. Majestatea Sa a primit dimisia guvernului, încredințându-l cu conducerea pentru mai departe a agendelor, în mod provizor.

Camera austriacă a luat act, de tradarea colonelului Redl, prin referada ministrului de războiu Georgi. Acesta a declarat cu adâncă revoltă, că e vorbă de cea mai mare infamie, ce s'a săvârșit vr'odată în cercuri militare mai înalte, și că nu are cuvinte pentru a înfiera în dejuns mișelia lui Redl. Face apoi expozeul cunoscut al deținerii și tradării lui Redl, constatând, că acesta numai din 1912 făcea serviciu de spionaj în favorul Rusiei. Roagă apoi Camera, să nu generalizeze această urâtă tradare asupra armatei întregi.

Foaia rusească „Ruskoje Mólva“ recunoaște, că Redl le-a adus însemnate servicii de spionaj, atât acum, cât și cu ocazia anexării Bosniei. Cu ocazia ostilităților din urmă Rusia putea să ia toate măsurile de apărare, căci a fost avizată din partea lui Redl de toate mișcările armatei austro-ungare.

Diverse.

Știri personale. D-l Alexandru Borza profesor la gimnaziul nostru se promovează azi în Budapesta de doctor în științele naturale, trecând rigorozul „summa cum laude“.

Principele arhiepiscop Pifi al Vienei a fost intronizat, Dumineca trecută, cu mare solemnitate.

Din dieceza Lugojului. Ion Țicu capelan a fost numit paroh și protopop în Lugoj; dnii Stefan Pop, paroh în Iezvin, Iacob Nicolăscu paroh în Tuștea, Valeriu Giurgiu contabil la cassa diecesană și Dr. Iuliu Hossuzu secretar au fost numiți asesori consistoriali și protopopi onorari. Prea C. S. Leon Man, egumen la Mănăstirea Prislopului a fost numit de asemea asesor consistorial. Ioachim Guica, paroh în Marcoveț a fost distins cu brîu roșu. Virgil Pop preot în Gerliște a fost numit paroh la Bârcea mare în districtul Huniadorii. Solomon Armean de adm. parohial la Rudabaia distr. Hălmașiu.

Examenul oral de maturitate al elevilor nostri gimnaziali s'a început Luni, în 2 a. l. c. Pe urma operatelor scripturistice au fost respinși trei elevi, iar cei alaiți 63 au fost admiși la examenul verbal. Comisar ministerial este d. *Szentimrei István*, directorul gimnaziului de stat din Sibiu. Dat fiind numărul atât de mare al maturizanților, examenul nu se va termina în decursul acestei săptămâni.

Nouă religione receptă. Cu încorporarea inzulei Ada-Kaleh va trebui să se primească și Ungaria religionea mohamedană între religiunile recepte. În Austria, unde după conscrierea din urmă sunt 1450 de Turci, religionea mohamedană e recunoscută deja din anul 1874, de când s'a anexat Bosnia și Herțegovina. Cu noaua religie se înmulțesc cel puțin plăcerile orientale în această țară preafelicată.

Cvîncvenale fictive. Am spus în nrul trecut, că noul proiect de cvîncvenale e construit cu o rafinerie diabolică. Cvîncvenale capătă numai cel-ce are cvâlificație deplină și e într'o parohie recunoscută ca atare. Dar și când are preotul toate criteriile de o întregire la 1600 cor. și atunci numai așa va primi cvîncvenal, dacă suma întreită fașonată la conscrierea venitelor parohiale e mai mare decât congrua ce o capătă. Cu un cuvânt statul nu dă nici un creițar mai mult, dacă suma întreită a venitului parohial, nu e mai mare de cât dă statul. În forma aceasta preoții cu venit parohial puțin nu capătă cvîncvenale de loc. Cei cu venit parohial de 400 cor. și mai jos nu vor primi cvîncvenale, ceialaiți proporționat vor primi una, două sau toate cvîncvenalele. În forma aceasta am socotit, că din vre-o 700 parohii câte avem în arhiepiscopie 405 sunt conscrite cu în venit parohial sub 400 cor. aceștia deci nu vor capătă nici un creițar cvîncvenal, 113 parohii vor capătă un cvîncvenal, 129 două cvîncvenale, iar 36 parohii trei — cinci cvîncvenale. Dela un guvern ca acesta, zămislit în corupție și măturat din fruntea afacerilor de publicul revoltat, nici nu se putea aștepta altceva.

Ocrotirea ucenicilor catolici de meserii. Societatea catolică pentru ocrotirea ucenicilor catolici de meserii, și-a ținut în zilele trecute adunarea generală în Budapesta, la care au luat parte mai multe notabilități din viața publică ungurească. Din raportul prezentat de direcțiunea societății reiese cu câtă conștiință să lucreze pentru a ocroti și apăra ucenicii catolici împotriva învățăturilor rele, și ale da o creștere creștinească aleasă. Oare când ne vom gândi și noi la apărarea și ocrotirea numărului tot mai mai mare al bășților noștri cari învață meseriile?

„Solia satelor“, minunata foaie pentru popor, ce apare în Cluj săptămânal, constatăm cu deosebită plăcere, că se susține mereu la înălțime, ca cea mai potrivită pe seama sătenilor nostri români, atât în ce privește spiritul adevărat creștinesc, cât și într'un spirit de cel mai curat și energic românism. Numărul de 3/15 Maiu a. c. ne surprinde prin bogăția cuprinsului de un naționalism sguđuitor, ca eroul *Iancu*, dela care publică acolo o scrisoare necunoscută încă.

În vremile de toropeală, cari așa de greu se lasă peste noi acum, par'că te cu-

tremură și deșteaptă această trezire cuminte a trecutului nostru de avânt.

Recomandăm iară și iară cu drag preoțimeii și tuturor cărturarilor nostri să răspândească cu putere această adevărată „solie“ a unor vremi mai bune, cari vor să vie și trebuie să vie.

Investigația în cauza turburării din Sătmar s'a pornit și împotriva membrilor comisiei de 50, aleasă de adunarea din Alba-Iulia. Azi au fost ascultați membrii din Blaj ai acelei comisii.

Spioni germani în Rusia. Din Varșovia se anunță, că în Czenstochaus au fost deținuți doi spioni germani, cari erau îmbrăcați în haine țărănești și spuneau, că s'au refugiat din Muntenia.

Erate. În numărul precedent pe pagina 3-a, coloana primă la titlul „Ultimii împărați“ să se suplinească cuvântul *păgâni*, rămas din greșală.

Posta Redacțiunii.

A. R. Credem că nu e tocmai decât necesar, să publicăm articolul, prin care dta ne aperi față de scăpările de spirit ale »Orientului român«. Această eminentă revistă, pe cât știm noi, nu va mai apăre. Directorul ei și-a luat un concediu mai lung, având serioase șanțe de reușită la — tronul Albaniei.

N. T. în S. A putut să fie cu atât mai puțin vorbă de Sibiu în articolul respectiv, cu cât s'a tratat despre instrucția religioasă la acele școli medii de stat și confesională ungurești, unde elevii nostri sunt instruiți de cateheții romano-catolici în limba ungurească. După cât știm noi la gimnaziul de stat din Sibiu elevilor gr-cat. li-se propune religia românește, iar catehet ești P. On. Dniata. E așadar o curată pierdere de vreme să mai întindem vorba pe tema aceasta. Cât pentru tonul, cu care ați ținut de cuvîntă a Vă adresa redacției noastre, îl regretăm mult dela un om cu poziția Dvoastră.

E. Marcu în Tic. Chestia deocamdată nu mai e actuală. A căzut guvernul și e bine să așteptați până se va limpezi situația. Dacă pe lângă toate aceste credeți, că e bine să o publicăm, ne avizați, și vi-se face pe voce.

Dlui T. R. în B. Din scrisoarea Dtale reținem următoarele:

»Foaia »Unirea« a fost trimisă gratis pentru parohiile mici și de tot sărace cum e și parohia B. Vă rog frumos a trage o trăsură peste suma aceea mare de 235 Cor. și a ne trimite mult prețuita foaie »Unirea« și pe mai departe gratis, că Preabunul Dumnezeu vede și știe toate și chiar pentru aceea Vă va răsplăti ostenelele cari le-ați avut cu noi credincioșii din parohia B. prin trimiteria mult prețuitului ziar »Unirea«.

Dacă așa de ușor am putea scăpa și noi de angajamentele noastre apoi cu dragă inimă vă trimitem »Unirea« gratuit. Căci ne cade bine, când vedem cum se cetește scrisul nostru. Trebuie să ști însă, că nouă nici așa, pe care o arunci, când iai foaia în mână, nu ne-o dau de bogdaproste. Deci unde parohiile-s sărace, acolo nu e alt leac, decât să o mai aboneze și popa, căci azi om cult fără foaie la casă nu poate fi, cu atât mai puțin un preot fără foaia lui bisericească. Până apărea »Unirea« odată la săptămână mai puteam să Vă facem favorul acesta, acum însă, suntem așa de încurcați, încât ne e imposibil așa ceva.

Sirolin
„Roche“

Recomandat de medici în toate
Îmbolnăvirile Organelor de respirație.

In morburii de plămâni,
Cataruri bronchiali,
Tusă convulsivă,
Scrofuloasă copiilor.

Se află în toate Apotecele
cu 4 Coroane sticla.

Partea Literară.

Despre vieța curată. Indreptar pentru tinerii culți.

de

ANTONIU SZUSZAI.

Trad. de

EMIL TATAR.

(Continuare).

„Dreptul inimii, dreptul iubirii” — ce crezi este în lume astfel de drept? Când doi tineri sunt destul de mari, să înțeleagă importanța căsătoriei, dacă simțesc o atracție, o iubire adevărată, internă și încheie de fapt căsătorie, în cazul acesta, da, putem vorbi despre dreptul inimii și al iubirii, Dumnezeu însuși a creat mintea omenească așa, ca să poată iubi și astfel să ușureze jugul căsătoriei. Credința creștină nu numai că nu se opune iubirii, nu numai că nu o conde, ci din potrivă o pretinde dela soții, cari și-au jurat credință vecinică. Pe cei cari se pregătesc la căsătorie îi fac atent, că la întrebarea: „Iubești pe persoana prezentă cutare?” răspund sub greutatea cuvântului. E evident deci, că căsătoria încheiată din interese materiale și nu din atracție sinceră, e căsătorie păcătoasă, imorală. Atragerea reciprocă e o cerință necesară a căsătoriei, pretinsă de Dumnezeu și inima de fapt are drept când e vorba de căsătorie. Nu are nici un drept inima aceluia, care nu e căsătorit, precum nu are drept să rumpă și să treacă peste marginile statorite în căsătorie, inima ce s'a angajat la credință eternă față de o anumită persoană. Dar romanțierilor și scriitorilor le place a zice: „Inima are drept la fericire, prin urmare dacă nu o găsește în căsătorie, poate să o caute în alt loc.”

Unui făcău de stradă i-se naște pofta de a se veseli luminat cu șampanie și tortate. Le și zărește pe amândouă în vitrina strălucită a unei cofetării. Sparge sticla vitrinei și încercându-se de șampanie și prăjituri o ia la fuga. Mai târziu gavalorul nostru ajunge înaintea judecătoriei. Judecătorul îl întreabă: „Te simți vinovat?” „Ba de loc.” „Apoi bine, cu ce drept ai jefuit vitrina?” „Cu dreptul stomahului” — răspunde omul nostru. „Am voit să-mi fac odată și eu o zi bună.”

Ce crezi, va primi oare judecătorul dreptul stomahului? Cu greu îmi vine să cred. Dar cu nimic nu are mai mult drept inima decât stomahul, nici ea nu are dreptul să caute fericiri în lucruri oprite.

Abstrag acum dela Dumnezeu, în a căruia împărăție adulterii nu vor avea ce căuta, mă îndrept numai la mintea sănătoasă. Oare este în lume bărbat, care să dorească în cuibul său familiar un pui de cuc? Cine ar fi aplicat să crească și să facă de moștenitor pe un copil, despre care nu știe că e al său? Cine nu se ține de vorba dată e om infam, dar de o mie de ori e mai infam acela, care și calcă jurământul dat. Libertatea adulterului e un ceva, despre care nu vreau să știu nici paserile ce trăiesc cu părechea, și nici chiar fiarele sălbatice ale codrilor. Și aceste încep luptă pe vieță și moarte con-

tra animalelor de aceeași speție, ce se apropie de soțul lor de vieță.

Ce să zicem, sunt de fapt căsătorii nefericite. Oare nefericirea urmează din căsătorie? Nu cred să cuteze a afirma cineva așa ceva. Cine ar mai încheia căsătorie, dacă ea din firea ei ar fi izvorul nefericirii? Cauza nefericirii trebuie să o căutăm în voința ticăloasă a soților ce se căsătoresc: nu au privit adecă căsătoria de o alianță sfântă, ce se întemeiază pe atrgerea inimii, ci prin căsătorie au speculat după anumite interese; ori atunci nu observă legile căsătoriei, ca și când nu s'ar fi căsătorit să se ferească, ci să se tortureze împrumutat, și astfel să-și facă vieța un iad adevărat. Acum, nefericirea aceasta, ce și-a cuzat-o omul cu capul său, să-l îndreptătească să caute fericire în loc oprit? Tot pe baza acestui drept ar putea și un derbedeu ce și-a prădat averea, să se apuce de averea vecinului, ca să nu ducă lipsă și să sufere. Să urmeze ori-ce om, proverbul germân:

Willst du heiraten, besinn dich fein,
Sonst bekommst du Essig statt Wein.

(Deschideți bine ochii înainte de căsătorie, căci altcum te trezești în loc de vin cu oțet). Dacă omul observă legile căsătoriei, dacă nu e prea comod și pretensiv, mai adăugând că nimenea să nu se gândească la paradiz aici pe pământ, în cazul acesta nu va avea nimenea motiv să se atâte la păcat pe „dreptul inimii.”

Am lăsat mai pe urmă amorul liber, visul socialdemocrației.

Am văzut din cele expuse mai sus, că frazele despre instinctul invincibil și despre dreptul inimii sunt mincinoase, cari nici decum nu pot forma temelul amorului liber.

Prorocul științific și mai de căpetenie a socialdemocrației Haeckel, profesează darvinismul materialist. Socialdemocrații îl așează pe om în rândul dobitoacelor. Din regnul animalic însă se alege cu o decepțiune amară: este necunoscut la animalele de ordinea mai superioară amorul liber. Doboitoacele aceste trăiesc în păreche și dacă nu-și găsesc soț, trăiesc singuratec în abținere, și minunea minunilor, animalele aceste nici nu se sinucid, nici nu se bolnăvesc în urma cumpătului.

Amor liber! Îți vine să crezi, că celce pronunță fraza această nu se gândește la ce zice. Căci cum poate să fie liber amorul, dacă e sentiment? Amor doară nu vrea să știe de despărțire, de schimb, și se îngrozește și numai la gândul, că odată se va sfârși.

Amor liber nu găsim pe întreg rotogolul pământului; există într'adevăr escese desfrânate, a căror nume adevărat e prostituția și dacă s'ar realiza cândva visul socialdemocraților, întreagă țara, ba lumea toată, s'ar prezenta ca o casă mare de fărădelegi. Când am ajunge până aici ar putea să tragă clopotul în dungă peste omenimea întreagă.

Domnul Hristos a zis: „De pe fructe veți cunoaște pomul.” Mijlocul cel mai potrivit de a ne convinge despre adevărul sau neadevărul unei învățături este, să tragem cu logică de fier, concluziile din aceea învățatură. Acum să vedem ce urmează din amorul liber? Aici găsim și fapte concrete întrucât amorul liber și există în măsură restrinsă. Prostituția cu ce concurge la susținerea neamului omenesc? Aici găsim întru fapte concrete întrucât amorul liber și există în măsură restrinsă. Prostituția cu ce con-

curge la susținerea neamului omenesc? Aproape cu nimic! Motivul este, fiindcă și acele puține ființe, cari vin în lume, ca rodul păcatului, ori sunt infectate, ori dacă nu, prezintă semne de degenerare. În chipul acesta omenimea în scurt timp și-ar săpa mormântul, s'ar stingea.

Istoria omenimei dă de căsătorie la fiecare popor, cel puțin la începutul vieții lui istorice. Poligamia datează de mai târziu și e fătul semi-culturei sau a decădintii. Istoria culturală recunoaște, că treapta cea mai înaltă de cultură morală, la care numai se poate urca un popor este căsătoria creștină indisolubilă. Filozofia morală recunoaște și mărturisește, că prin nimic nu se asigură așa de bine vieța omenească, adecă stăpânirea trupului de minte, decât prin abținere totală, ori prin căsătorie indisolubilă, scutită și de cugetul necredinții.

Istoria culturală învață, că culmea culturei morale și-o ajung popoarele prin căsătorie monogamică indisolubilă. De asemenea recunoaște și știința medicală, că vieța petrecută în abținere este cea sănătoasă: castitatea perfectă înainte de căsătorie, credința în decursul căsătoriei.

Sociologia ne spune, că susținătoarea societății și a statului este căsătoria.

(Va urma.)

Maurice Maeterlinck.

Pasărea albastră.

Piesă feerică în cinci acte și zece tablouri

(Continuare).

Actul al patrulea.

Tabloul VI.

In fața Perdelei.

[Vine Tytyl, Mytyl, Lumina, Cănele, Măța, Pâinea, Focul, Apa, Zahărul și Laptele].

L. Am primit o scrisoare dela Zăna Berylune, în care îmi face cunoscut, că pasărea albastră întâmplător e pe aici.

T. Unde-i?

L. E aici în țintirim după părete. Așa să vede, că unul din morții cîntirului îl ascunde în mormântul său. Numai aceea am voi s'o știu, cine-i mortul acela. Trebuie să-i luăm pe rând.

T. Se poate așa ceva?

L. Sigur, ca să nu-i conturbi în îndelnicirile lor, de aceea numai după miezul nopții să învârți diamantul. Atunci îi vei vedea eșind din morminte, iar aceia cari nu es și pe aceia îi poți vedea în fundul mormintelor.

T. Și nu să supără pentru asta?

L. O nu, doar nici prin minte nu le trece așa ceva. Nu le place ca omul să-i conturbă, dar fiindcă ei și-așa es regulat la miezul nopții, de aceea nu le faci nici o incomodare.

T. Pâinea, Laptele și Zahărul de ce așa de palide? Și de ce tac?

Laptele (cade jos) Mi-să pare că mă corlesc.

L. (lui T. la ureche) N'asculta de ei. Să tem de cei morți.

Focul (sărind) Eu nu mă tem! Deja sunt obișnuit cu aceea să-i fac cenușe. Pe vremuri pe toți îi prefăceam în cenușe;

atunci erau vremuri cu mult mai bune, decât cele de azi.

T. Dar Tylo de ce temură? Și el să teme?

C. (dărdăind din dinți) Eu? Eu nu tremur! Eu nici când nu mă tem; dar pentru aceea dacă ai merge, eu ași veni bucuros cu tine.

T. Măta nu zice nimic?

M. (șoptind încet) Fiindcă eu știu ce-i moartea.

T. (Luminei) Vii cu noi?

L. Nu, va fi mai bine dacă rămân afară cu Animalele și Obiectele și stăm înaintea porții cimiteriului. Unii s'ar speria, alții apoi mă tem de aceea, că nu s'ar purta așa cum se cuvine. Focul ar voi să-i facă cenușe, cum făcea pe vremuri, pe când astăzi așa ceva nu mai e la modă. Te las singur cu Mytyl,

T. Nici Tylo nu poate rămânea cu noi?

C. Ba nu, eu vin cu voi. Nu vreau să mă depărtez de stăpânii mei.

L. Nu să poate. Nu trăbue să ne oprimem poruncii zânei, de altcum n'avem nici de ce să ne temem.

C. Bine, bine, fie deci așa. Dacă vor cuteza să te atace fă numai așa (fuera). Și vei vedea. Indată voi fi lângă tine, cum am făcut în pădure (Lătrând) Așa! Așa! Așa!

L. Să mergem dar. Adio scumpii mei. Aici voi fi în apropierea voastră. (Îi sărută pe copii) Aceia cari mă iubesc și pe cari îi iubesc, aceia întotdeauna mă pot afla ușor. [Cătră Obiecte și Animale] Voi haideți pe aici cu mine. (Ese cu obiectele și Animalele deodată. Cortina să dă la o parte și să începe tabloul al șeptelea.)

Tabloul VII.

Cimitirul.

[E noapte cu lună frumoasă. Cimiter comun. Multe morminte acoperite cu iarbă. Cruci, monumente de piatră ș. a. l.]

(T. și M. stau lângă un monument rupt de piatră).

M. Mă tem!

T. Eu nici odată.

M. Spune, morții sunt oameni răi?

T. Cum pot fi răi, când aceia nu trăiesc?

M. Tu ai văzut vre-un mort?

T. Am văzut, dar cam de mult. Pe atunci eram băiat încă.

M. Spune dar cum se infățișază un mort?

T. E palid, stă liniștit și rece și nu vorbește nimic.

M. Noi îi vom mai vedea vreodată?

T. Da, la ziua învierii.

M. Și acum unde locuiesc cei morți?

T. Aici sub țărână și sub crucile aceste uriașe.

M. Rămân aici peste întreg anul?

T. Da!

M. (arătând spre o cruce) Și asta e intrarea casei lor?

T. Da!

M. Ies la plimbare în [zilele frumoase?

T. Ei numai noaptea pot ieși pe afară.

M. Pentru ce?

T. Căci n'au numai cămașa pe ei.

M. Și de cumva plouă, încă ies pe afară?

T. Nu! Atunci rămân în căsulia lor!

M. E frumos la ei în odaie?

T. Spun, că încheperarea lor e cam strămtă.

M. Au și copii mici?

Cum nu. Fiecare băiat mic, ce moare e al lor.

M. Și din ce trăesc?

T. Mănâncă rădăcini.

M. Noi îi vom vedea vre-odată?

T. De sigur, doar asta o ști și tu.

M. Și ce ne vor zice?

T. Nimic. Morții nu vorbesc.

M. Pentru ce?

T. Căci n'au nimic de spus.

M. Și pentru ce nu?

T. Nu întreba atâtea. (Liniște)

M. Când ies ei să respire aer?

T. La miezul nopții.

M. Încă nu-i miezul nopții?

T. Vezi până la ceasul din turn?

(Va urma).

Posta Administrațiunii.

Am primit și chitam abonamentul dela: *Misztótfalu* pe 1/7 1912—1/7 1913. Adresa dorită cu părere de rău, nici noi nu o știm. — *Alsószécs* pe 1906 și din 1907 până în 1/9. — *Ráualb* pe 1911. — *Sásauş* pe 1/4 1907—1/4 1908. — *Petelea* pe 1/3 1910 până 1/8 1911. — *Kodora română* pe 1892 până în 1/10.

Proprietar, editor: **Vasile Moldovan.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruția.**

In hotarul Ciufudului 3 table de pământ arătoare și 1 de fânațe, toate patru în mărime de 6 jugăre sunt de vânzare din mână liberă.

A se adresa la:

Petrea Lipovan

Blaj.

(39) 1—5

Aviz.

Avem onoare a aduce la cunoștința Onor. public românesc, că în depozitul prăvăliei noastre să află în număr cu mult mai mare ca în anul trecut din **vestitele „coase bătute cu mâna și garantate“**, cari atât de căutate au fost în anii precedenți pentru calitatea lor superioară altor fabricații.

Nu ne îndoim, că plugarii noștri își vor acoperi lipsele lor din prăvălia noastră, cu atât mai vârtos, că pe lângă toată scumpetea, prețul din anul trecut al coaselor nu l'am urecat.

Cu toată stima:

„Consum“

societate comercială Blaj.

Trick American.

După 10 coase cumpărate dăm a ti gratis. Grăbiți-vă deci a vă însoți câte 10 ca să câștigați o coasă în cinste. (35) 4—5

Onorate domnule!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincie, am deschis în Budapesta un

Birou de informații și agentură românească.

Dau orice informații în orice cauză ce se ține de Budapesta. Esoperez rezolvarea grabnică a diferitelor rugări făcute cătră oricare ministru, Curie ori alt oficiu. În cauze de licențe, de căsătorie și alte drepturi esoperez rezolvare în cel mai scurt timp posibil.

Prin mine se pot comanda pe credit în rate de 5—6 ani cu prețuri eftine oricare sistem de motoare de benzină, ori de oloiu brut ori de gaz. Tot felul de mașini de trăierat, tot felul de mori cu petri fine și motoare trainice, tot felul de automobile, pompe și ferestrele și alte recvizite economice. Toate aceste vor fi garantate pe mai multă vreme și vor fi cumpărate dela cele mai vestite fabrici, — deci din mână primă, — și nu dela agenturi jidovești. Zilnic primesc plângeri dela țărani români, cari cumpărând mașini dela agenți, au fost înșelați, căci neștiind țărani români ungurește, au iscălit contracte a căror conținut nu l-au cunoscut. Planul meu este ca să-i scutesc pe ai noștri de șarlataniile jidovilor și să-i scap de procese. — Il sfătuiesc deci pe fieștecare român doritor să-și cumpere ceva să-mi scrie ca să merg eu la dânsul ori să vină dânsul la mine să ne înțelegem, — iară de agenți jidovi să se teamă ca de foc și să-i scoată afară din casele sale.

Esoperez dela băncile mari din Budapesta împrumuturi pe amortizare de 20—50 ani cu procente mici și mijlocesc vânzări și cumpărări de moșii și păduri mari.

Cumpăr grâu, cucuruz, ovăs, boi, oi și porci. Tot felul de poame și legume, — cu un cuvânt tot ce are Românul de vânzare.

Caut agenți români pentru părțile locuite de români.

Pentru serviciul meu imi plătiți o taxă după invoială. Cu stimă:

L. Olariu

Budapest.

(34) 6—25

II. Margit Körut 11 1/2 2.

In Buda lângă podul Marghithid.

MILIOANE folosesc în contra

TUSEI,

răgușelei, catarului, flegmei, tusei convulsive și măgărești

Caramellele pectorale

alui **Kaiser** cu „trei brazi“

6050 atestate dela medici și privați garantează pentru succesul sigur.

Bonhoane exceptional bune și gustoase.

Pachete cu 20 fl. și cu 40 fleri; cutie cu 60 fleri se află la: **Carol Schiesel** farmacist Blaj. (34) 8—22

Sculptor român.

In atelierul firmei

Ion și Aurel Cotîrlă

sculptori tâmplari și auritori în **Oravița română** (Oráviczafalu Krasószörény megye).

Premiați cu medalii și diplome dela expozițiile: București, Sibiu, Panciova și Lugoj. Să lucrează: Iconostase (temple), tronuri, jeturi, ripide, chivote etc. adevărat intreg aranjamentul bisericesc, în ori ce stil, l'a dorință și în bizantin cu motive românești și cu prețuri absolut solide. La dorință pot veni la fața locului, pe speșele mele, pentru deplina înțelegere asupra lucrărilor. Spre asigurare, nu se cere înainte nici un ban până după predarea lucrului: un favor, ce dela străini nu să poate avea. La cerere servesc cu atestate dela lucrări de până acum. Se capătă chivote și ripide cu prețuri foarte redusă, să se ceară de probă desemnuri.

Rog binevoitorul sprijin Românesc.

(112) 25-25

A apărut: **Elemi Népiskola Ertesítő könyvecské** — indice pentru școlile populare primare. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto
Se află de vânzare la **Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj-Balázsfalva.**

Dela 1878! S'a dovedit pretotindenea de renume, de obște plăcut și mai presus de orice medicament de casă

BALSAMUL APOTECARULUI A. THIERRY

Veritabil numai cel provăzut cu marca Călugăriței în verde.

Balsamul acesta: 1. E de un efect vindecător neîntrecut în morburile de piept și de plămâni și aduce vindecare chiar și în morburile cele mai îndârjite de felul acesta. 2. Are un efect excelent la inflamațiuni de gât, răgușeli și morburile de gât. 3. Oprește radical tot felul de fierbințeli. 4. Vindecă tot felul de morburile de ficat, de rânză, de intestine, zgârciuri de stomac, strânsuri, astmă, ingrămădire de flegmă, răgăieli, arsuri de stomac (jig), dilatații scl. 5. Are efect vindecător împotriva hemoroidei și altor leziuni genitale. 6. E un purgativ domol, curățește sângele, ajută ficatului și rinichilor, stărnește apetitul și îl promovează. 7. S'a dovedit excelent la durerea de dinți, dinți găunoși, la mirosul neplăcut de gură, întrebuintat la clătutul gurii întărește gingiile și face să înceteze mirosul neplăcut provenit din gură sau dela stomac. 8. Are efect sigur împotriva limbricilor. 9. În extern vindecă ori-ce rană, rănire, orbanț, beșici provenite din fierbințeli, copturi, negei, arsuri, degerături, umflături, dureri de cap, vâjei în urechi, săgetături, rheumă și alte defecte ale urechilor.

Să luăm seamă la marca cu Călugărița în verde.

Luând seara, înainte de culcare câte o lingură sau două din balsamul acesta, cu sau fără zahăr, înseamnă o deșteptare din somn sănătoasă.

Orice falsificare, imitație, sau vinderea altor balzamuri sub marca aceasta sunt legal și sub pedeapsă oprite.

12 sticle mici, sau 6 mari, sau 1 special familiară costă 5'60 Kor. Comandă mai mici decât cvantul acesta nu se liferează. La comandă mai mare reducere de preț însemnată. În **Budapesta** se află la **Apoteca Török József** și în cele mai multe farmacii. En gros se află la droguerile: **Thalmayer** și **Seitz**, la **erezi** **Kochmeister**, și la **Frății Radanovits** în **B. psta**, cum și în toate apotecile din țeară. Unde nu se află în depozit, acolo să comandăm dela:

A. THIERRY. Apoteca la **Ângerul păzitor în PREGRADA** (lângă **Rohitsch-Sauerbrunn**).
(23) 6-25

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la **Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj.** — Prețul freat **2'20 cor.**

Un admirabil tablou după originalul marelui pictor **Obedeanu** reprezentând pe:

MIHAI-VITEAZUL

Cel mai războinic voevod, ne pare din acest tablou cu o putere de sugestie extraordinară. Se află de vânzare la **Librăria sem. teol. gr.-cat din Blaj.** — Prețul tabloului cor. **1'50 fil.**

Institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cîsnădiei 1-5. Edificiile proprii.
recomanda

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe speșe de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1912 . . . . . K. 5,456,645-67
Capitale asigurate pe viață achitate . . . . . „ 5,458,689-48
Starca asigurarilor cu sfârșitul anului 1912 } foc „ 188.667,241-
} viață „ 11.740,710-
Fonduri de întemiere și de rezervă . . . cor. 2.603,400-

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(18) 37-?

A apărut

ANTOLOGIONUL sau MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeștilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septemvrie, Octomvrie, Noemvrie și Decemvrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II, se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.